

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРАХУВАННЯ МАЙНА В УКРАЇНІ ТА СЛОВАЧЧИНІ

Стешенко Олена Дамирівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту,

Український державний університет залізничного транспорту

Соломаха Варвара Романівна

здобувач першого рівня освіти,

Український державний університет залізничного транспорту

Страховання майна є одним із видів страхування, який передбачає відшкодування збитків, заподіяних страхувальнику внаслідок пошкодження або знищення майна при настанні страхових випадків. Тобто страхування майна – це процес укладання угоди між страховиком (страховою компанією) та страхувальником (фізичною та (або) юридичною особою, які передають власні ризики) щодо захисту майна від ризиків збитку, знищення чи пошкодження. Мета такого страхування – компенсувати шкоду та забезпечити поновлення порушених майнових інтересів.

Серед основних принципів страхування майна слід виділити такі:

1) принцип об'єктивного відшкодування. За умови настання страхового випадку, страховик повинен відшкодувати страхувальнику вартість втраченого майна або його вартість відновлення;

2) принцип преміальної справедливості. Величина страхових внесків (премій) має відповідати рівню ризику, який несе страхувальник. Чим вищий ризик, тим вища премія;

3) принцип колективізації ризиків. Через велику кількість страхувальників, ризик збитку розподіляється між ними, що дозволяє зменшити фінансові наслідки для окремих осіб;

4) принцип недопущення зловживань. Страховик повинен уникати виплат за штучно створені страхові випадки.

Страховання майна може включати такі види майна, як автомобілі, будинки, підприємства, предмети мистецтва тощо. Важливо пам'ятати, що страхування майна дозволяє зменшити фінансові втрати внаслідок непередбачених обставин.

Страховання майна відіграє важливу роль в економіці України, адже воно:

– сприяє збереженню та розвитку матеріальної бази суб'єктів господарювання, забезпечує їх фінансову стабільність та захист від непередбачуваних ризиків;

- стимулює інвестиційну діяльність, оскільки знижує ступінь невизначеності та підвищує довіру інвесторів до українського ринку;
- сприяє поповненню державного бюджету за рахунок сплати податків та інших обов'язкових платежів страховими компаніями та страхувальниками;
- забезпечує соціальний захист населення, оскільки допомагає відновити майно, яке є джерелом доходу та засобом існування для багатьох громадян.

З початком війни в Україні роль страхування майна змінилася. З одного боку, війна спричинила значну руйнацію майна багатьох українців, особливо в зоні проведення антитерористичної операції та на тимчасово окупованих територіях. За даними Міністерства соціальної політики, станом на 1.02.2024 року загальна кількість постраждалих від війни осіб, які потребують відновлення житла, становила понад 1,3 млн осіб [1]. З іншого боку, війна викликала зростання попиту на страхування майна від воєнних ризиків, які пов'язані з бойовими діями, терористичними актами, диверсіями, саботажами тощо. Такі ризики не входять до стандартних програм страхування майна, тому страхові компанії розробили спеціальні продукти, які надають таке покриття. Однак, таке страхування має певні обмеження та умови, наприклад, високі тарифи, великі франшизи, відсутність гарантій від держави тощо.

Статистика по страхуванню майна в Україні свідчить, що цей сектор ринку страхування зазнав певного спаду внаслідок війни та економічної кризи. За даними НБУ, обсяг валових страхових премій за страхування майна в 2023 році склав 43 млрд грн, що на 2,5% менше, ніж у 2022 році. Страхові виплати за цим видом страхування зросли на 9,1% і становили 16,2 млрд грн. Рівень виплат за страхування майна склав 38%, що є досить високим показником. Структура ринку страхування майна в розрізі страхових компаній залишається досить концентрованою: на ТОП-10 страховиків припадає 50% валових страхових премій та 67% страхових виплат [2].

Отже в сучасних умовах господарювання страхування майна є поширеним та популярним видом страхування в багатьох країнах світу, зокрема у Словаччині.

Доцільно порівняти організацію страхування майна в Україні та Словаччині. В цих двох країнах існують певні відмінності в законодавстві, умовах, тарифах та практиці страхування майна, які варто враховувати при виборі страхової компанії та продукту.

В Словаччині за основними нормативно-правовими актами, що регулюють страхування майна, воно може бути добровільним або обов'язковим. Добровільне страхування майна здійснюється за договором між страхувальником та страховиком на підставі вільної волі та взаємної згоди сторін. Обов'язкове страхування майна

встановлюється законом для певних видів майна або категорій осіб з метою захисту суспільних інтересів. Наприклад, в Словаччині обов'язковим є страхування відповідальності власників транспортних засобів, страхування майна, що є об'єктом іпотеки, страхування майна, що перебуває в оренді тощо.

В Україні страхування майна також може бути добровільним або обов'язковим. Добровільне страхування майна здійснюється на підставі договору страхування, укладеного за бажанням страхувальника або за вимогою третьої особи, яка має майновий інтерес щодо застрахованого майна. Обов'язкове страхування майна встановлюється законом або іншими нормативно-правовими актами для певних видів майна або певних категорій осіб з метою захисту суспільних інтересів або інтересів держави. Наприклад, в Україні обов'язковим є страхування відповідальності власників транспортних засобів, страхування майна, що є об'єктом іпотеки, страхування майна, що перебуває в оренді, страхування майна, що знаходиться в зоні надзвичайної ситуації тощо.

В Словаччині умови та тарифи страхування майна визначаються страховими компаніями самостійно в межах законодавства та загальних правил страхування [2]. Страхові компанії пропонують різні види страхування майна, такі як страхування будинків, квартир, дач, офісів, малого бізнесу тощо. Страхові продукти можуть бути пакетними або індивідуальними, залежно від потреб та бажань клієнтів. Страхова сума може бути встановлена за домовленістю сторін або за ринковою вартістю майна. Страховий тариф залежить від виду, місця розташування, стану, віку, способу використання та інших характеристик майна, а також від обраного пакету ризиків, страхової суми, строку дії договору, наявності франшизи, бонусів та знижок. Орієнтовна вартість страхування майна в Словаччині складає від 0,1% до 1% від страхової суми на рік.

В Україні умови та тарифи страхування майна також визначаються страховими компаніями самостійно в межах законодавства та загальних правил страхування. Страхові компанії пропонують різні види страхування майна, такі як страхування будинків, квартир, дач, офісів, малого бізнесу тощо. Страхові продукти можуть бути пакетними або індивідуальними, залежно від потреб та бажань клієнтів. Страхова сума може бути встановлена за домовленістю сторін або за ринковою вартістю майна. Страховий тариф залежить від виду, місця розташування, стану, віку, способу використання та інших характеристик майна, а також від обраного пакету ризиків, страхової суми, строку дії договору, наявності франшизи, бонусів та знижок. Орієнтовна вартість страхування майна в Україні складає від 0,2% до 2% від страхової суми на рік.

В Словаччині страхування майна є досить розвиненим та конкурентним ринком, на якому працює близько 20 страхових компаній, що пропонують широкий спектр страхових продуктів та послуг. За даними Національної банки Словаччини, у 2023 році обсяг премій за страхування майна склав 1,2 млрд євро, що становить 19,4% від загального обсягу премій за всі види страхування [3]. Найбільш популярними видами страхування майна в Словаччині є страхування будинків та квартир, страхування відповідальності власників транспортних засобів та страхування майна, що є об'єктом іпотеки. Перспективами розвитку страхування майна в Словаччині є підвищення рівня фінансової грамотності населення, збільшення попиту на страхування майна від природних катаклізмів та техногенних аварій, розширення асортименту та якості страхових продуктів та послуг.

В Україні страхування майна є досить слабким та нерозвиненим ринком, на якому працює близько 100 страхових компаній, але більшість з них мають низьку фінансову стійкість, репутацію та довіру клієнтів [3].

Таким чином, страхування майна є важливим фактором економічного розвитку та соціального захисту в Україні. Війна внесла певні корективи в цю сферу, збільшивши ризики та потреби страхувальників, але і створивши нові можливості для страхових компаній.

Ринок страхування майна потребує подальшого регулювання та підтримки з боку держави, а також підвищення страхової культури та довіри населення.

Для підвищення ефективності та конкурентоспроможності страхового ринку України необхідно враховувати світовий досвід та позитивні приклади країн ЄС, зокрема Словаччини, а також забезпечити захист прав та інтересів страхувальників та страховиків.

Список використаних джерел:

1. Майнове страхування. URL: https://pidru4niki.com/10560412/strahova_sprava/maynove_strahuvannya
2. Страхування в Словаччині. URL: <https://comestudy.com.ua/ua/blog/insurance-in-slovakia>
3. Страхування під час воєнного стану: чи є шанси на відшкодування. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/210301_strakhuvannya-pd-chas-vonnogo-stanu-chi--shansi-na-vdshkoduvannya